

до министра на просвѣщението срѣщу московския цензоръ, който пропусналъ статиитѣ. Освенъ това, той приготвилъ отговоръ, който искалъ да се обнародва задължително отъ казанитѣ списания безъ каквито и да е бележки отъ страна на редакциитѣ. Но последнитѣ не обнародвали отговора и написали до министра блѣскава защита на българското дѣло. Хомякова защитилъ дори тона на помѣстената отъ него статия: „Статя не могла и не должна быть холодною: стыдно было бы болгарину говорить безъ глубокаго и горячаго негодованія о постоянномъ угнетеніи своихъ соплеменниковъ“... Обаче Толстой издействувалъ заповедь, занаяпредъ да се не печати нищо за източнитѣ иерарси, докато не се прегледа отъ духовната цензура.— За третото оплакване на българитѣ — че се гони езикътъ имъ въ църквитѣ и училищата, патриаршията твърдѣла, че не е истина. Чрезъ архим. Петра (Троицки), настоятелъ на посолската църква въ Цариградъ, който подпадналъ подъ гръцко влияние, тя съобщавала (20 юний 1859 г.), че „почти цѣла България чете и слуша слово Божие на родствения славянски езикъ“. Но отъ вниманието на митр. Филарета не избѣгнало това, че въ сжщото писмо се казвало, какво „на славянски езикъ би се чело въ несравнено повече епархии, ако да имало въ тѣхъ църковно-славянски книги“, и че се искали отъ Синода 1000 екземпляра такива книги. За него не било мжчно да изтъкне противоречието между дветѣ твърдения и да покаже, че оплакванията на българитѣ сж прави.

Когатѣ българитѣ престанали да се молятъ и оплакватъ на патриаршията и решили да се отдѣлятъ отъ нея, а на 3 априлъ 1860 гог. изхвърлили отъ богослужението името на патриарха, — руската църква трѣбвало да вземе становище по станалото. Макарь да не одобрявала самоволното отдѣляне на българитѣ, тя презъ устата на митроп. Филарета, се изказала за автономна българска църква. На 11 май 1860 г. последниятъ писалъ на оберъ-прокурора: „Ако на България се даде митрополитъ съ право да управлява своята областъ и да поставя въ нея епископи, но така, че този митрополитъ, откакъ се избере отъ своитѣ епископи, да бжде ржкоположенъ отъ вселенския патриархъ, да има право да присжтствува въ съборитѣ на православната църква, на които присжтствуватъ всички патриарси и да получава за своята областъ св. миро отъ вселенския патриархъ, и ако при тѣзи условия се възстанови църковния миръ, — то такава раздѣление безъ скжсване би разрѣшило въпроса съгласно съсъ старитѣ правила и съ нуждитѣ и ползата на днешното врѣме“. По това мнѣние, на българитѣ биха се дали такива църковни права, каквито имали